

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 12Co/46/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8321201875
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 01. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Karol Krochta
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2024:8321201875.2

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Karola Krochta a členov senátu JUDr. Gabriely Világiovej a JUDr. Andreja Radomského v spore žalobkyne: A. B., C. D., narodená XX.XX.XXXX, trvale bytom E. F. XXXX/X, XXX XX G., zastúpená: H. H. F., trvale bytom E. XXXX/X, XXX XX G., proti žalovanému: 1/ I. J., narodený XX.XX.XXXX, trvale bytom I. F. XXXX/XX, XXX XX G., zastúpený advokátkou zapísanou v SAK pod č. 7192: JUDr. Jana Veľas Hlucháčová, so sídlom Červeňanského č. 540, 014 01 Bytča, a žalovanému: 2/ G. K., zastúpená: J. L. M., N. F. XX, XXX XX N., o určenie, že vec patrí do dedičstva, o odvolaní žalobkyne a žalovaného 1/ proti uzneseniu Okresného súdu Humenné, č.k. 13C/15/2021 - 235 z 27.05.2022 a o odvolaní žalobkyne proti uzneseniu Okresného súdu Humenné, č.k. 13C/15/2021 – 336 z 03.07.2023, takto

rozhodol:

I. Odmieta odvolania žalobkyne proti uzneseniam Okresného súdu Humenné, č.k. 13C/15/2021-235 z 27.05.2022 a č.k. 13C/15/2021 – 336 z 03.07.2023.

II. Zrušuje uznesenie Okresného súdu Humenné, č.k. 13C/15/2021-235 z 27.05.2022 v napadnutom II. výroku o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Humenné uznesením, č.k. 13C/15/2021-235 z 27.05.2022 výrokom I. konanie vo veci samej zastavil a súvisiacim výrokom II. o trovách konania žalovaným 1/ a 2/ nepriznal nárok na náhradu trov konania vo vzťahu ku žalobkyni.

2. Pokiaľ ide o I. zastavujúci výrok, opierajúc sa o ust. § 156, § 161 ods. 1, ods. 2 a § 230 CSP, ten odôvodnil tým, že indikoval prekážku právoplatne rozhodnutej veci pod sp. zn. 12C/52/2019 a preto mu neostávalo nič iné, iba konanie vo veci samej zastaviť.

3. Pokiaľ ide o II. výrok o trovách konania, opierajúc sa o ust. § 262 ods. 1, § 255 ods. 1, ods. 2 a § 257 CSP, ten odôvodnil tým, že vzhľadom na dôvody hodné osobitného zreteľa vzhľadom na osobné, majetkové a sociálne pomery žalobkyne, ktorá je starobnou dôchodkyňou vo veku XX C., je v zlom zdravotnom stave a má zdravotné problémy, jej dôchodok je cca 579,70Eur mesačne, z ktorého uhrádza základné živobytie, lieky, injekcie na kĺby a päty a na výživu, ktoré jej zdravotná poisťovňa neprepláca, rovnako platí nájom za byt a ostatné nevyhnutné veci pre život, pričom žije skromne. Preto žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov konania vo vzťahu k žalobkyni nepriznal.

4. Označené uznesenie včas podaným odvolaním, čo do II. výroku o trovách konania napadol žalovaný 1/, poukazujúc na odvolacie dôvody uvedené v ust. § 365 ods. 1 písm. f/ a h/ CSP. Žalovaný 1/ v podstate nesúhlasí so záverom súdu prvej inštancie o naplnení predpokladov pre aplikáciu § 257 CSP na prejednávajúcu vec, poukazujúc na skutočnosť, že za dôvody hodné osobitného zreteľa nemožno považovať, že žalobkyňa je starobnou dôchodkyňou vo veku XX rokov, pričom nie je poberateľkou

minimálneho dôchodku s tým, že hoc je zárobkovo činný, aj jemu vznikajú náklady na bývanie, energie, úver a musí živiť aj štvorčlennú rodinu. Rovnako poukázal aj na fakt, že žalobkyňa podala voči nemu už druhú nedôvodnú totožnú žalobu. Súčasne napadnuté rozhodnutie vo výroku o trovách konania považuje za nepreskúmateľné.

5. Žalobkyňa vo svojej odvolacej replike mala za to, že sú v súdnej veci naplnené dôvody hodné osobitného zreteľa.

6. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie žalovaného 1/ bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), oprávneným subjektom (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 ods. 2, § 357 písm. m/ CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 CSP a contrario) a dospel k záveru, že žalovaným 1/ napadnuté uznesenie vo výroku II. o trovách konania je nutné zrušiť.

7. Na úvod je potrebné uviesť zásadnú skutočnosť, a to, že v súdnej veci bolo potrebné na prvom mieste aplikovať ust. § 256 ods. 1 CSP (trovy zavinené stranami), lebo v danom prípade došlo k zastaveniu konania z dôvodu, že žalobkyňa podala žalobu, hoci existovala prekážka rei iudicatae a uvedené nemožno z procesného hľadiska pričítať na farchu nikomu inému, ako žalobkyni. Vo všeobecnosti platí, že náhradu trov konania ovláda zásada úspechu vo veci, ktorá je doplnená zásadou procesnej zodpovednosti za zavinenie. Zásada procesnej zodpovednosti za zavinenie (pôvodne § 146 ods. 2 a § 147 OSP) bola transformovaná do podoby vyjadrenej v § 256 CSP a znamená, že trovy je povinná nahradiť tá zo strán, ktorá zaviniła, že vznikli. Zmyslom využitia zásady zavinenia je sankčná náhrada trov konania, ktoré by pri jeho riadnom priebehu nevznikli, uložená rozhodnutím súdu tomu, kto ich vznik zavinił. Náhrada týchto trov sa prisudzuje bez ohľadu na meritórny výsledok sporu. Pojem „procesné zavinenie“, použitý v ustanovení § 256 CSP, sa posudzuje výlučne z procesného hľadiska. Zásada zodpovednosti za zavinenie je inštitútom procesného práva, a preto rozhodujúcimi skutočnosťami na posúdenie tejto zodpovednosti sú tie, ktoré vznikli po začatí konania. Pojem „procesné zavinenie“ je pritom nevyhnutné vykladať komplexne a extenzívne. Konanie môže byť zastavené z rôznych procesných dôvodov. Najčastejšie dochádza k zastaveniu konania v dôsledku späťvzatia žaloby (celkom alebo sčasti) alebo v dôsledku nedostatku procesných podmienok. Zavinenie môže existovať na strane žalobcu aj na strane žalovaného. Na strane žalobcu existuje procesné zavinenie napríklad, ak podal žalobu vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdu alebo ak podal žalobu, hoci existovala prekážka rei iudicatae alebo prekážka litispendencie, alebo ak bez dôvodu vzal žalobu späť, avšak aj vtedy, ak vzal žalobu späť pre dôvodné vznesenie námietky premlčania žalovaným a pod (C.H. Beck, Civilný sporový poriadok, 2. vydanie, 2022, s. 1035 a nasl.).

8. Uvedený záver potvrdzuje i Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 225/2020 z 27. augusta 2020: „Pred tým, než všeobecný súd dospeje k záveru o potrebe aplikácie ustanovenia § 257 CSP, je potrebné ustáliť otázku procesného úspechu sporových strán, keďže účelom tohto ustanovenia je odstránenie neprimeranej tvrdosti voči strane sporu, ktorá nemala v konaní úspech v záujme dosiahnutia spravodlivosti“.

9. Rozhodovanie o trovách súdneho konania je integrálnou súčasťou súdneho konania ako celku a je samo o sebe spôsobilé zasiahnuť do práva strany podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva a základných slobôd, ako to dôvodil aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rozhodnutí zo dňa 06.02.1954 vo veci Beer proti Rakúsku, resp. v rozhodnutí zo dňa 07.10.2004 vo veci Bauman proti Rakúsku (č. 30428/96, resp. 76809/01).

10. K porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva a základných slobôd dochádza nie len postupom súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení procesného predpisu upravujúceho náhradu trov konania (CSP), v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle, ale v neposlednom rade aj v takom prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu ku výroku o trovách konania celkom nedostatočné, t.j. nepreskúmateľné.

11. Zmyslom a účelom náhrady trov konania je poskytnúť úspešnej strane konania ktorej to priznáva zákon, náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musela alebo bude

musieť nepochybne zaplatiť, pričom by ich nemusela zaplatiť, ak by tu nebolo konanie pred všeobecným súdom.

12. Výnimku pri rozhodovaní o trovách konania predstavuje ustanovenie § 257 CSP, ktorého účelom je umožniť súdu zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich náhradu trov konania zavedením moderačného práva. Zo slovného znenia vyššie uvedeného zákonného ustanovenia vyplýva, že ide o ustanovenie výnimočné, ktoré má súdu umožniť, aby pri rozhodovaní o náhrade trov konania mohol prihliadnuť k zvláštnostiam jednotlivých konkrétnych prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti.

13. Súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Znamená to, že súd nemusí zaviazat' neúspešnú stranu sporu na náhradu trov konania, resp. nemusí zaviazat' stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojim zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane. Použitie tohto ustanovenia preto negatívne dopadá na stranu sporu, ktorá by inak mala právo na náhradu trov konania. Z tohto dôvodu musí aplikácia daného ustanovenia zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať vždy výnimočný charakter (pozri napr. R 34/1982). Zákon pre rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania podľa § 257 CSP vyžaduje kumulatívne splnenie dvoch podmienok: dôvody hodné osobitného zreteľa a výnimočné okolnosti. Dôvody hodné osobitného zreteľa, ani výnimočné okolnosti zákon nešpecifikuje. Výklad týchto podmienok ponecháva na súdnu prax, dnes už ustálenú (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 MCdo 17/2009, 5Cdo 67/2010 či 3 MCdo 46/2012), podľa ktorej nemožno § 257 CSP považovať za ustanovenie, ktoré by zakladalo voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvoľe), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej spore neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, na ktoré je potrebné pri stanovení povinnosti nahradit' trovy konania výnimočne prihliadnuť. Túto normu preto nie je možné interpretovať tak, že je aplikovateľná kedykoľvek a bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. K dôvodom hodným osobitného zreteľa môže dôjsť vo vzťahu k určitým druhom konania alebo určitej procesnej situácii, kde sa tieto často vyskytujú, a tento dôvod je daný charakterom tohto konania alebo charakterom procesnej situácie. Aj tu však treba skúmať, či nejde o výnimku z výnimky, či teda na ponechanie účinkov právnej normy nie sú dané dôvody. Nejde o automatické pravidlo, ktoré by sa uplatňovalo vo vzťahu k určitému typu konania (k tomu napr. nálezy Ústavného súdu ČR, III. ÚS 292/07, či I. ÚS 303/12), ale ide o prvok individualizácie, nie ľubovôle zo strany súdu (pozri nálezy Ústavného súdu ČR, III. ÚS 727/2000). Ustanovenie § 257 CSP neslúži na zmiernovanie alebo odstraňovanie majetkových rozdielov medzi stranami (pozri nálezy Ústavného súdu ČR, I. ÚS 2862/07). K aplikácii ustanovenia § 257 dochádza aj z aspektov sociálnych. Okolnosti hodné osobitného zreteľa sa v takýchto prípadoch môžu vyskytnúť v akomkoľvek sporovom konaní. Pri posudzovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa súd prihliada na majetkové, sociálne, osobné, zárobné a iné pomery všetkých strán sporu (teda nielen tej strany, ktorú by podľa všeobecných ustanovení zaťažovala povinnosť nahradit' trovy konania, ale aj tej strany, ktorej majetková sféra by bola výnimočným nepriznaním náhrady trov dotknutá) a všímať si aj okolnosti, ktoré viedli strany k uplatneniu nároku na súde a ich postoj v konaní (pozri R24/1964). Dôvodom spočívajúcim v pomeroch strán je napríklad skutočnosť, že sa strana, ktorá nemala úspech vo veci, ocitne v takej závažnej sociálnej alebo majetkovej situácii, ktorá predstavuje dôvod hodný osobitného zreteľa. Je však nutné prihliadnuť aj na pomery druhej strany sporu. Iba konštatovanie, že rozhodnutie o výnimočnom nepriznaní práva na náhradu trov konania nezasiahne nepriaznivo do majetkovej sféry úspešnej strany bez toho, aby sa súd majetkovou sférou tejto strany akokoľvek zaoberal, je neprípustné a takýto postup možno z hľadiska súdu hodnotiť ako svojvoľný. Použitie § 257 CSP neodôvodňuje ani fakt, že strana nie je solventná, alebo, že zárobná a majetková situácia strany, ktorá v spore zvíťazila, je lepšia ako u jej protistrany. Toto ustanovenie má slúžiť na odstránenie neprimeranej tvrdosti, teda, inými slovami, na dosiahnutie spravodlivosti pre strany sporu, pokiaľ ide o vedenie konania a jeho výsledok.

14. Súd v prípade použitia ustanovenia § 257 CSP je povinný „vytvoriť procesný priestor“ umožňujúci stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu tohto ustanovenia [pozri k tomu rozsudok ESLP Čepek proti Českej republike (sťažnosť č. 9815/10), ako aj nálezy Ústavného súdu ČR sp. zn. PL. ÚS 46/13 a sp. zn. I. ÚS 1593/15]. Strana má teda právo byť explicitne vyzvaná, aby včas k prípadnej aplikácii § 257 vyjadrila svoje stanovisko. Výrok rozhodnutia v prípade úplnej moderácie by mal znieť „stranám sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva“ resp. „súd stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva“. Výrok, že „žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania“ už nemá v CSP

oporu (nález Ústavného súdu SR z 2. apríla 2020, sp. zn. I. ÚS 387/2019, obdobne aj nález Ústavného súdu SR z 18. júla 2018, sp. zn. I. ÚS 153/2018).

15. Existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí súd vo svojom rozhodnutí riadne a presvedčivo odôvodniť. Nie je prípustné odôvodnenie obsahujúce iba odkaz na výpoveď účastníka konania bez toho, aby z neho bolo možné zistiť, z akých dôkazných prostriedkov súd čerpal svoje zistenia pre následný záver o odôvodnenosti aplikácie § 257 CSP.

16. Odvolací súd poukazuje aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 158/2015 zo 17. marca 2015, ktorého právna veta znie: „Právna úprava nevyklučuje vidieť dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku aj vo vzájomných vzťahoch medzi účastníkmi či ich príbuzenským pomere. Vzájomné vzťahy medzi účastníkmi konania a ich príbuzenský pomer možno kvalifikovať ako dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku“.

17. Pretože sa súd prvej inštancia vyššie uvedenými východiskami dôsledne neriadil, keď záver o možnosti aplikácie ust. § 257 CSP výslovne založil iba na okolnostiach viaznucich na strane žalobkyne bez toho, aby vzal v úvahu aj okolnosti na strane žalovaných, ako i okolnosti samotného prejednávaneho prípadu, odvolaciu súdu neostávalo nič iné, iba rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutom rozsahu, t.j. vo výroku II. o trovách konania (vo vzťahu k obom žalovaným, hoc odvolanie podal iba žalovaný 1/, lebo ide o nerozlučne spoločensvo - § 77 CSP) za použitia ust. § 389 ods. 1 písm. b/, c/ CSP zrušiť a v rozsahu zrušenia vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie za použitia ust. § 391 CSP.

18. Úlohou súdu prvej inštancie po vrátení veci bude opätovne rozhodnúť o trovách konania s tým, že opätovne posúdi zavinenie sporových strán na zastavení konania, s dôrazom na to, či v predmetnom prípade existujú dôvody hodné osobitného zreteľa a ak áno, uvedie aké, z akých dôkazov vychádzal a ako tieto vyhodnotil. Súd prvej inštancie svoje závery odôvodní v súlade s ustanovením § 220 ods. 2, ods. 3 CSP tak, aby jeho rozhodnutie bolo presvedčivé. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne aj o náhrade všetkých trov konania (§ 396 ods. 3 CSP).

19. Zo strany žalobkyne bolo dňa 27.10.2022 odvolaciu súdu doručené podanie, ktoré bolo označené: „Žiadosť o obnovu konania...“, pričom dňa 25.11.2022 žalobkyňa odvolaciu súdu adresovala ďalšie podanie, ktoré bolo označené: „Žiadosť o odpustenie zmeškania lehoty“, a v ktorom žalobkyňa uviedla, že jej predchádzajúcim podaním, ktoré označila ako žiadosť o obnovu konania, mala na mysli odvolanie voči zastavujúcemu uzneseniu. Súčasne požiadala o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania. Pretože o tejto otázke rozhoduje súd prvej inštancie, odvolací súd svojím uznesením sp. zn. 12Co/41/2022 z 14.02.2023 vrátil vec za týmto účelom súdu prvej inštancie, ktorý svojím uznesením sp. zn. 13C/15/2021 z 03.07.2023 žiadosť žalobkyne o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania zamietol. Ak bolo tu napadnuté uznesenie žalobkyne doručené dňa 03.06.2022, pričom odvolanie proti nemu podala až dňa 27.10.2022 a jej žiadosť o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania bola zamietnutá, nutné je konštatovať, že žalobkyňa podala odvolanie po uplynutí zákonom stanovenej 15 - dňovej lehoty na podanie odvolania (§ 362 ods. 1 CSP), a preto odvolaciu súdu neostávalo nič iné, ako odvolanie žalobkyne proti zastavujúcemu uzneseniu súdu prvej inštancie ako oneskorené za použitia ust. § 386 písm. a/ CSP odmietnuť.

20. Zmieňované uznesenie súdu prvej inštancie o zamietnutí žiadosti žalobkyne o odpustenie zmeškania lehoty z 03.07.2023, bolo žalobkyne doručené dňa 10.07.2023, pričom žalobkyňa podaniami adresovanými odvolaciu súdu, najsamprv dňa 31.08.2023 a neskôr dňa 11.09.2023 podala voči nemu odvolanie, resp. ho požadovala zrušiť. Ku tomu odvolací súd uvádza, že proti uzneseniu je vo všeobecnosti prípustné odvolanie iba vtedy, ak to zákon výslovne pripúšťa (§ 357 CSP). Ak je podané odvolanie proti uzneseniu, ktoré nie je obsiahnuté v enumeratívnom výpočte, musí byť bez ďalšieho odmietnuté (§ 386 písm. c/ CSP). Uznesenie, ktorým sa rozhoduje o odpustení zmeškania lehoty nepatrí k uzneseniam, proti ktorému možno podať odvolanie (nie je výslovne uvedené už v zmieňovanom ust. § 357 CSP), preto odvolaciu súdu neostávalo nič iné, iba odvolanie žalobkyne za použitia ust. § 386 písm. c/ CSP aj voči tomuto uzneseniu odmietnuť.

21. Na obsah ďalších podaní žalobkyne, zachádzajúcich do nadbytočných podrobností a nemajúcich súvis s predmetom odvolacieho konania, nepovažoval odvolací súd za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou a vôbec ich poňať do dôvodov svojho rozhodnutia (v opačnom prípade by mohlo dôjsť až k nežiadúcemu zacykleniu sa samotného odvolacieho konania).

22. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 C.s.p.).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).